Nieuws

De Volkskrant woe 19 mei 2021

Rekenkamer maakt gehakt van financieel beleid Hugo de Jonge, hij kan 2 miljard aan corona-uitgaven niet verantwoorden

De Algemene Rekenkamer velt op Verantwoordingsdag een snoeihard oordeel over het financiële beleid van de minister van Volksgezondheid. Hugo de Jonge kan ruim 2 van in totaal 5,1 miljard euro aan corona-uitgaven niet verantwoorden, onder andere omdat de bonnetjes ontbreken.

Yvonne Hofs19 mei 2021, 10:45

*Minister Hugo de Jonge neemt in maart 2020 de eerste doos met mondkapjes in ontvangst van Steven Cai (Huawei). Het telecommunicatiebedrijf doneerde 800.000 mondmaskers.*Beeld ANP Handouts

De Rekenkamer heeft hierover formeel bezwaar gemaakt bij het ministerie van VWS, een uitzonderlijke maatregel. De jaarlijkse kwaliteitscontrole van de Rijksuitgaven was dit keer geen onverdeeld genoegen voor de boekhouders van de Algemene Rekenkamer. Het demissionaire kabinet heeft in 2020 overhaast tientallen miljarden euro's uitgegeven om de coronacrisis het hoofd te bieden. Het is niet verwonderlijk dat de verantwoording van die uitgaven er een beetje bij ingeschoten is.

Geen ontvangstbewijzen

De Rekenkamer toont hier begrip voor, maar constateert tegelijkertijd dat de pandemie 'structurele zwakheden in de bedrijfsvoering' van het ministerie van VWS heeft blootgelegd. Het komt erop neer dat minister De Jonge onder grote druk miljarden euro's heeft uitgegeven aan mondkapjes, testmaterialen en beademingsapparatuur voor zorginstellingen, maar dat hij die uitgaven zeer slecht heeft geadministreerd. Daardoor kan de Rekenkamer niet achterhalen of het geld goed besteed is. Het ministerie kan bijvoorbeeld geen ontvangstbewijzen voor geleverde goederen overleggen. Ook is niet meer na te gaan of het aantal coronatesten waarvoor De Jonge heeft betaald, daadwerkelijk is afgenomen. *De Volkskrant* schetste afgelopen zaterdag al hoe De Jonges ministerie ruim 100 miljoen euro uitgaf aan mondkapjes van ondernemer Sywert van Lienden, terwijl die beschermingsmiddelen achteraf overbodig bleken.

De boekhouders van de regering rekenen De Jonge dit wanbeheer zwaar aan, omdat de Rekenkamer al jaren klaagt dat VWS niet goed vastlegt waaraan zorgsubsidies opgaan. Ook was De Jonge in september al op de gebrekkige administratie van de corona-uitgaven was gewezen, maar kwam hij begin 2021 pas in actie om greep op de uitgaven te krijgen. Naar aanleiding van de berisping van de Rekenkamer heeft De Jonge inmiddels een verbeterplan opgesteld.

Zonder toestemming parlement

Ook andere ministeries die in 2020 de geldkraan openzetten om de coronacrisis te bestrijden, hebben flinke steken laten vallen, stelt de Rekenkamer vast. Over de hele linie is sprake van 'ernstige tekortkomingen'. De Rekenkamer hanteert als norm dat maximaal 1 procent van de rijksuitgaven als 'onrechtmatig' mag worden aangemerkt. Vorig jaar is die norm met 2,5 procent vér overschreden. 'Dit is sinds 2008, het jaar van de kredietcrisis, niet meer voorgekomen.' Van nog eens 1,5 procent van de uitgaven is de rechtmatigheid twijfelachtig. Dat houdt in dat het kabinet vorig jaar mogelijk 13,4 miljard euro over de balk heeft gegooid.

De Rekenkamer wijt de potentiële geldverspilling aan gebrek aan controle door het parlement. Het kabinet heeft de Eerste en Tweede Kamer vorig jaar meermaals voor voldongen feiten gesteld door uitgaven te doen voordat het parlement er een klap op had gegeven. Zo sloot Hugo de Jonge grote leveringscontracten af zonder het parlement vooraf om toestemming te vragen. De ministers van Economische Zaken en Landbouw regelden met stoom en kokend water omvangrijke steunregelingen voor ondernemers. De twee Kamers mochten achteraf tekenen bij het kruisje. Het budgetrecht van het parlement is diverse keren met voeten getreden.

Minister Wopke Hoekstra van Financiën lijkt deze kritiek van de Rekenkamer woensdagochtend niet al te zwaar op te nemen. Tegenover de verzamelde pers verdedigt hij het autocratische gedrag van de ministersploeg met een beroep op de crisisomstandigheden: het kabinet moest in het heetst van de crisis nu eenmaal snel handelen.

Voor zulke wegwuivende gebaren toont Rekenkamer-president Arno Visser weinig begrip. Over dat budgetrecht van de Tweede Kamer moet het kabinet niet te lichtvaardig denken, repliceert hij. 'Hiermee is de hoeksteen van het democratisch bestel in het geding.' In 2019, vóór de coronacrisis, gaf de Rekenkamer Hoekstra op dit punt ook al een tik op de vingers. Toen kocht de schatkistbewaarder voor 744 miljoen euro een staatsbelang in Air France-KLM zonder het parlement erin te kennen.

Bovendien werden niet alle onparlementaire besluiten vorig jaar in grote tijdnood genomen. Dit is bijvoorbeeld geen geldig excuus voor het besluit de gedupeerde ouders uit de toeslagenaffaire een basisbedrag van 30 duizend euro toe te kennen. Visser: ‘Het kabinet bracht die regeling meteen naar buiten, voordat de Tweede Kamer erover kon debatteren. De ouders rekenden er toen al op. De Kamer werd zo gewoon voor het blok gezet.’

Verbetering: in een eerdere versie van dit artikel stond dat Hugo de Jonge ruim 5 miljard euro onrechtmatig heeft uitgegeven. In werkelijkheid is dat ongeveer 2 miljard euro volgens de Rekenkamer.